

УДК 821.162.1'06-1.02

Ольга Яручик

ORCID 0000-0002-5194-1105

ІДЕЙНО-ЕСТЕТИЧНІ ПОЗИЦІЇ ПРЕДСТАВНИКІВ ПОЛЬСЬКОЇ ПОЕТИЧНОЇ ГРУПИ „СКАМАНДР”

Анотація. У статті авторка зосереджує свою увагу на ідейно-естетичних позиціях представників польської поетичної групи “Скамандер”. Наголошено на основних темах творів Юліана Тувіма, Яна Лехоня, Антонія Слонімського, Ярослава Івашкевича, Казимира Вежинського на різних етапах їх діяльності. У статті визначено загальні літературні тенденції представників цієї поетичної групи та відмінності у сприйнятті міжвоєнної дійсності. Оригінальність кожного з авторів групи відзначалася у пошуках публічної правди. Визначено важливу роль, яку Скамандер відігравав у літературному житті міжвоєнного періоду.

Ключові слова: творчість, поетична група „Скамандр”, поезія, світогляд, образ, візія, мотив, ідея, міф.

Інформація про автора: Яручик-Жулинська Ольга Борисівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри полоністики і перекладу Волинського національного університету імені Лесі Українки

Електронна адреса: ola2180@gmail.com

Olga Iaruchyk

IDEOLOGICAL AND AESTHETIC POSITIONS OF POLISH REPRESENTATIVES OF THE POETRY GROUP „SCAMANDER”

Abstract. The literary life of the whole Western Europe considerably revived in the first half of the twentieth century. This influenced the dynamic development of publishing, dramaturgical, literary activity of Polish artists and their search for new forms of expression of reality. A unique phenomenon of the interwar

period a twenty years in Poland was the emergence of a new poetic movement "Scamander". This movement was closely linked to reality and conveyed the spirit of the era. However, each of the representatives of the Scamander movement performed it in their own way at different stages of their work and according to their own inner world. Soon, on the basis of the poets-innovators' worldview, a magazine of the same name was created, which united the supporters of the poetry of "everyday life". The scamandrites introduced unprecedented motives into the image of everyday life: spontaneity, vitalism, biologism, etc. and were distinguished primarily by the fact that the early stage of their work fell on the key events of national liberation and independence of Poland. The main representatives of this poetic group were Julian Tuwim, Jan Lechon, Kazimierz Wierzyński, Yaroslav Ivashkevych and Antoni Slonimski. In the article the author focuses on the ideological and aesthetic positions of the representatives of the Polish poetic group "Scamander". The basic themes of the works of Yulian Tuwim, Jan Lehon, Antoni Slonimski, Yaroslav Ivashkevych, Kazimir Vezhynsky at different stages of their activity are emphasized. The article identifies the general literary trends of the representatives of this poetic group and differences in the perception of interwar reality. The originality of each of the authors of the group was noted in the search for public truth. The important role that Scamander played in the literary life of the interwar period is determined.

Keywords: creativity, poetic group "Scamander", poetry, worldview, image, vision, motive, idea, myth.

Information about author: Olga Iaruchykh-Zhulinska, Candidate of Philological Sciences (Ph. D.), Associate Professor at the Department of Polish Studies and Translation of Volyn National University named after Lesya Ukrainka

E-mail: ola2180@gmail.com

Olga Iaruchykh

POZYCJE IDEOLOGICZNE I ESTETYCZNE PRZEDSTAWICIELI POLSKIEJ GRUPY POETYCKIEJ „SKAMANDER”

Abstrakt. W pierwszej połowie XX wieku życie literackie całej Europy Zachodniej znacznie się odżyło. Wpłynęło to na dynamiczny rozwój działalności literackiej, wydawniczej, dramaturgicznej, literaturoznawczej polskich pisarzy i

ich poszukiwań nowych form ekspresji rzeczywistości. Unikalnym fenomenem dwudziestolecia międzywojennego w Polsce było powstanie nowego ruchu poetyckiego „Skamander”. Ruch ten był ściśle powiązany z rzeczywistością i przekazywał duch epoki. Jednak każdy z przedstawicieli grupy literackiej „Skamander” na różnych etapach swojej działalności, ze względu na własny świat wewnętrzny, robił to na swój sposób. Wkrótce na podstawie światopoglądu poetów-innowatorów powstało pismo o tej samej nazwie, które jednoczyło zwolenników poezji „codziennosci”. Skamandryci wprowadzili bezprecedensowe motywy do obrazu życia codziennego: spontaniczność, witalizm, biologizm itp., wyróżniając się przede wszystkim tym, że wczesny etap ich twórczości przypadał na kluczowe wydarzenia wyzwolenia narodowego i odzyskania niepodległości Polski. Głównymi przedstawicielami tej grupy poetyckiej byli Julian Tuwim, Jan Lechoń, Kazimierz Wierzyński, Jarosław Iwaszkiewicz i Antoni Słonimski. W artykule autorka skupia swoją uwagę na pozycjach ideowych oraz estetycznych przedstawicieli polskiej grupy poetyckiej „Skamander”. Podkreślono główne motywy twórczości Juliana Tuwima, Jana Lechonia, Antoniego Słonimskiego, Jarosława Iwaszkiewicza, Kazimierza Wierzyńskiego na różnych etapach ich działalności. Określono ogólne tendencje literackie przedstawicieli tej grupy poetyckiej i różnice w postrzeganiu rzeczywistości międzywojennej. Zwrócono uwagę na oryginalność każdego z autorów grupy w poszukiwaniu prawdy publicznej. Podkreślono ważną rolę, którą odgrywał Skamander w życiu literackim 20-lecia Międzywojennego.

Słowa kluczowe: twórczość, grupa poetycka „Skamander”, poezja, światopogląd, obraz, wizja, motyw, idea, mit.

Nota o autorze: Olga Jaruczyk-Żułyńska, doktor nauk humanistycznych, docent Katedry Polonistyki i Przekładu Wołyńskiego Uniwersytetu Narodowego imienia Łesi Ukrainki

E-mail: ola2180@gmail.com

Неповторним явищем Міжвоєнного двадцятиліття в Польщі стало виникнення нового поетичного руху „Скамандр”, об’єднаного навколо однойменного часопису, який вніс нечувані досі мотиви у зображення повсякденності: стихійності, віталізму, біологізму і т.д.

Поетика групи скамандритів, незважаючи на всі відмінності поміж стилями її основних представників, була комплексом нових

поетичних експериментів, які значною мірою проявилися до 1914 року у французькій літературі і частково у польському письменстві. Деякі елементи їхньої лірики можна трактувати як продовження довоєнної поетичної традиції, як, наприклад, віршів зі збірки „Польові стежки” Л. Стаффа (відповідників лірики Джеймса), у яких світ селян був невід’ємним від релігійного життя. Скамандрити вирізнялися передусім тим, що ранній етап їхньої творчості припав на ключові події національного визволення та проголошення незалежності Польщі. У літературній площині відіграло роль заперечення модерністських програм і частково нових поетичних груп, які пропагували інші зразки поезії. Сформовані на межі століть письменницькі тенденції знайшли у польському середовищі дуже благодатний ґрунт, сприятливі умови для розвитку, тож стали безпосередньою відповіддю потребам часу.

Нова поетична група зародилася в студентському середовищі Варшавського університету ще в часи Першої світової війни, яке початково гуртувалося довкола часопису „Pro Arte et Studio”, що видавався з 1916 р. Ішлося про п’ятьох визначних представників поетичної творчості того часу – Ярослава Івашкевича, Яна Лехоня, Юліана Тувіма, Антонія Слонімського і Казимежа Вежинського. До цієї плеяди в сучасному польському літературознавстві все частіше додають шостого представника дещо молодшого покоління, ровесника Яна Лехоня – Станіслава Балінського, позбавляючи його статусу маргінального місця в літературі [5].

Свою назву молоде поетичне товариство почерпнуло з твору „Акрополіс” Станіслава Виспянського: „Скамандр сяє, вісяною полискуючи хвилею”. Назву групи детально інтерпретував її сучасник, Олександр Новачинський, висвітлюючи всі аспекти новизни творчості молодих митців [6]. Такою новизною мала бути сповнена поезія відродженої Польщі, на чому наголошували радикально настроєні автори. Група користувалася значною популярністю, тому що „ввела новий тип ліричного героя. Це була людина вулиці, зацікавлена щоденними турботами, яка розмовляла поточною мовою. Вона була сповнена радістю життя, захоплювалася кож-

ною хвилиною, з яких воно складалося, ходила вулицями великого міста серед численного натовпу” [2, с. 102].

Водночас Владзімеж Мацьонг зазначає, що *„ця різноманітна маніфестація повернення поезії до читача як анонімного адресата, читача «з натовпу» [...], до вулиці і кав'ярні, до периферії і закутків великого міста, до робітника і всього пролетаріату, його щоденних справ, справ звичайних і буденних, нехить цієї поезії чи її бунт проти сакральних цінностей, проти того, що вознесене і в цьому підозріле чи скомпрометоване [...], становить суттєву новизну всього періоду”* [4, с. 292]. Саме в цих ознаках спостерігаємо спорідненість поезії скамандритів із творчістю польських футуристів і авангардистів. Подібні тенденції простежуємо у представника „Молодої Польщі” Леопольда Стаффа і навіть у філософському світосприйнятті Болеслава Лесьмяна. Однак у групі „Скамандр” переважає позиція пересічного громадянина, позбавлена політичної та філософської радикальності, забарвлена в онтологічні мотиви.

Невдовзі на базі світогляду поетів-новаторів був створений часопис „Скамандр” (1920-1928 і 1935-1939), який згуртував і інших прихильників поезії „щоденності”. Патрунував цьому новому літературному рухові Леопольд Стафф. Редактором „Скамандра” був Мечислав Гридзевський, який сам не був письменником, але відіграв значну роль в розвитку скамандритського літературного спрямування.

Перший номер цього часопису вийшов друком у січні 1920 р. Його назву придумав і обґрунтував Ян Лехонь: *„Довкола Трої, в якій замкнулася і захищається душа народу, прагнемо плавати, як Віслою, не допускаючи ворогів і даючи пити спрагненим”* [3, с. 16].

Скамандритським за духом та генезою (складом редакції) став часопис „Літературні відомості” (1924-1939 рр.), одне із найвідоміших і найвагоміших видань міжвоєнної Польщі. Багаторічним редактором цього часопису був Антоній Слоніський. Окрім „Літературних Відомостей” і „Варшавського Цируліка”, зі скамандритами активно співпрацювали „Ранішній кур'єр”, „Голос правди”, ілюстрований часопис „Пані” та ін.

Еволюція поезії скамандритів в часи Міжвоєнного двадцятиліття не викликає дискусій у науковому середовищі. Немає сумнівів і в тому, що цей рух був тісно пов'язаний із дійсністю і передавав дух епохи. Утім не можна заперечити і того факту, що кожен із представників скамандритського спрямування на різних етапах своєї творчості та з огляду на власний внутрішній світ робив це по-своєму. Над усім цим домінували спільні „антипрограмні” риси так званої „великої п'ятірки” та її прихильників (наслідувачів).

Необхідно виділити ті елементи, які, незалежно від зміни тематичних домінант, передають *universum* символічних сенсів та значень, виходять поза час і простір, мають фундаментальний характер, містять метафізичні та онтологічні питання щодо місця людини і світі. У цій проблематиці можна віднайти специфічні зв'язки традиції з новаторством. Вона не обмежується сприйняттям чи запереченням літературної та культурної спадщини минулого, а в своїх пошуках невпинно реалізує те, що постійне і незмінне.

На очах скамандритів зароджувалася нова, багатообіцяюча дійсність. У ній відбувалися зміни, які повністю порушували попередні життєві основи і критерії суспільного порядку. Їх сприйняття і розуміння не було легким, тому в скамандритській поезії так багато емоцій, почуттів та відкриттів. Із огляду на це, візія світу поетів „Скамандра”, як би сильно вони не долучались до реалій тогочасного життя, за своєю природою та ідеями образотворення була близькою до середземноморських міфів і грецької філософії. Згідно з цими теоріями, історія відступала на другий план, боги ідентифікувались з природою, а людина була її часткою. Скамандрити дуже швидко переконалися в абсолютній слухності Альберта Камю, що *„абсолютно прийнята логіка історії веде до революції, попри всі її вознесені плани, калічить людину, а сама перетворюється в об'єктивний злочин”* [7, с. 228].

Найбільше це розуміння виявилось в поезії Юліана Тувіма, в якій ентузіазм з приводу суспільних масових виступів, захоплення їх динамікою в дебютному вірші „Весна” дуже швидко пере-

творилося на розчарування від народного руху, його психології та первісних інстинктів. Поет дійшов до висновку, що початкові надії на моральне відродження суспільства, які виникли у нього після закінчення Першої світової війни і в момент проголошення державної незалежності, віра в безмежні можливості цивілізації внаслідок технічної революції – всього лиш фантом, який поширювали європейські та польські ідеалісти.

До ідеалістичного кола належав також Мечислав Яструн, прихильник „Скамандра”, який пізніше в „Середземноморському міфі” проаналізував ці надії всього міжвоєнного покоління. Автор нарисув не зосереджував уваги на суті міфологічної теорії, а радше дав характеристику людини в категоріях міфу, гуманістичної традиції мислення, пошуків значень та ідей, які в тій чи іншій мірі впливають на людський розвиток. Ішлося про визначення міфу як онтологічної категорії, „експресії специфічної структури свідомості” [7, с. 15], певного виду світогляду. Огляд цього виміру поезії Тувіма та інших скамандритів допомагає вникнути у суть нових значень і зрозуміти місце скамандритського спрямування не лише на тлі досягнень попередніх поколінь, а й у великому комплексі метафізичних уявлень та ідей. Ці уявлення формуються в залежності від рівня історичної дійсності. Не йдеться лише про те, що *„відбуваються ментальні зміни в історичному вимірі, з’являється нова формація, яка вважає себе „іншою” і шукає нові ідеї, нові форми суспільного функціонування, нові суспільні ролі – і достосовує до цих ролей нові засоби вираження”* [4, с. 25]. Важливою натомість є зворотня залежність, коли переконання та уявлення співставляються з тим, наскільки давні міфи функціонують і заспокоюють людські потреби.

Зміни, що відбуваються в дійсності, яка закодована в міфах, спонукають до формування нового міфологічного зразка, що, у свою чергу, дозволяє формулювати нові аксіологічні, когнітивні та онтологічні цінності. Так, поляки прагнули великої війни, перевороту, які б принесли бажане визволення нації від гніту. Однак це не були прохання про незалежність локальну (виключно національну), оскільки мали глобальну перспективу.

Точно ілюструє цей вимір сприйняття міфу вірш Казимежа Вежинського „Шаленний маніфест”. Зокрема, поет у ньому зазначав:

*„Dzis skok na ziemię z nieba karkołomny,
Cesarskie cięcie i salto omrtałe!
[...] Świat się zmienił w kolasną szorę.
I wszystko chodzi do góry nogami!
Кру jakieś tango tańczą po pomnikach...”* [5, с. 177].

Для Юліана Тувіма весна стала символом відновлення часів, язичницьким світлом натовпу, який з первісним екстазом вибігав на вулиці для поклоніння новим богам: місту, техніці, цивілізації, стихійному способу життя. Проте з боку поета це не було прославлення віталізму і біологізму в їх варварських проявах, а провокаційна маніфестація тогочасного лібералізму поглядів і вираження суспільної динаміки, яка отримала новий старт. „Ці процеси Тувім сприймав як раптове реформування суспільства і життя, чергову фазу антиміщанського бунту, тим разом ініційовану не мистецькою богемою, як це було за часів «Молодої Польщі», а найбільш приниженими суспільними класами, які знищували традицію і ієрархію цінностей” [7, с. 32].

Вірш „Весна” Юліана Тувіма і справді був провокаційним протестом проти вузьких рамок, які обмежували можливості митця. Представлені в ньому оргії були метафорою первісного хаосу, з якого мав виникнути новий початок. Натовп, як міфологічні прадавні боги неба і землі, – це карикатура інстинктів та природних стихій, які разом із війнами та революціями змінюють життя суспільства. У такому світобаченні людська особистість і її моральні закони втрачають будь-яке значення і на перший план виходять криваві жертвоприношення як невпинний ритуал плідності, народження і смерті.

*„Wiosna!!! Hajda – pczniejcie! Trujcie si ze sromu!
Do szpitalw gromadnie, tuszczo rozwydrzona!”* [5, с. 63]

Народження нових дітей для Тувіма – це народження нової епохи, масової цивілізації та культури, а водночас крок у минуле – до первісного початку. За цими весняними стихіями не стоять досягнення минулих цивілізацій, які знала історія, немає радості творення, тож зображене перерване коло існування. Ідея прогресу змальована дуже завуальовано, її можна роздивитися лише у дуже віддаленій перспективі. Автор вказував на те, що невідомо, що принесуть суспільні зміни – визволення чи анархію, коли до влади дійдуть шаленці та злочинці.

Варто пригадати, що Юліан Тувім створив цей вірш у 1915 р., коли лише зароджувався той рух, який мав назавжди змінити тори історії цілих держав і націй, а опублікував у 1918 р., коли невідворотні зміни торкнулися багатьох суспільств, у тому числі і польського. Подібну образну паралель знаходимо у „Чорній весні” Антонія Слонімського, який зобразив натовп як винищувача, що загрожує смертельною небезпекою. Не меншу тривогу відчуваємо у вірші Казимежа Вежинського „Пісня зсередини міста”, вслухаючись у його заклики про порятунок:

*„Ratuj nas
Z konwulsji zastygłych kamieni,
Pozwól zdjąć z pleców mury,
Wyjść z tej ulicy, co pali nam stopy
Asfaltów wszystkich placów Europy,
Pozwól wyzwolić, ocalić człowieka
Z gorączki, z popłochu nieprzytomności,
Niech stąd uchodzi, niech stąd ucieka,
Niech wszystkich zwoła i wyprowadzi
Bezludnym, pustym wieczorem
Z miasta kamiennym tkniętego pomorem
Na emigrację wolności” [5, c. 198]*

У всіх скамандритів місто стало символом нової епохи, де людина відчуває свою самотність і безпорадність. Кшиштоф Дибцяк

дуже вдало підсумував ці ранньопоетичні рефлексії „Скамандра” на прикладі історіософії Казимежа Вежинського: „Він помітив в історії повноту присутності деструктивних сил. Її сутністю була гра, яка стала самоціллю, а не розвиток, завдяки якому реалізовувались цінності. Закінчення війни утвердило автора «Хрестів і мечів» у переконанні, що нігілістичні цивілізаційні явища повністю не зникають, а лише уступають місце активнішим” [1, с. 137]

Це переконання не означало заперечення середземноморських міфів, ідеалів та цінностей, однак вписувалося в апокаліптичну картину історії, якій можна було протиставити хіба що затьоту боротьбу поета з бруталністю історичних колізій, захист метафізичного ладу світу і безсмертного духа поезії.

Отож, необхідно повністю заперечити традиційне сприйняття поезії скамандритів як безтурботного погляду на світ і суспільні зміни, прославлення стихійності натовпу та її наслідків. Поет, у розумінні нової поетичної формації, мав виконувати особливу роль народного провідника, повинен був відкинути загальні міфи революції та урбанізації і спрямувати погляди нації на істинні цінності та мотиви. Образ міста при цьому мав гротескний характер, оскільки за його обрисами в поезії скамандритів вимальовувалися усі категорії зла. Щоправда, у Тувіма грецький бог Геліос „голубить” і пестить сонячним світлом „кам’яні тротуари”, однак все це відбувається у променях сонця, яке здатне розвіяти найтемнішу пільму. Водночас серед великих міст поети пробують відшукати оази природи, які асоціюються їм з порятунком.

Антицивілізаційні мотиви, свідомі чи несвідомі, були присутні у творчості скамандритів вже на ранніх етапах літературної діяльності, тож уповні розвинулися в зрілій поезії, яка повністю підпорядкувалася новим поетичним тенденціям. Так званий другий авангард взяв це за основу і розвинув, опираючись на перше десятиліття поетичного досвіду скамандритів.

Метафорика міста має асоціативний характер і співставляється зі світом явищ, прав природи і космосу. Ганна Бучинська-Гаревич так характеризує це літературне явище: „Окрім простору, який мо-

жемо виміряти, з'являється простір, який переживаємо, пізнаємо в людському вимірі” [7, с. 47]. Місто можна зміряти, це звичайна щоденність, але водночас це витвір цивілізації, яка несе із собою революційний фермент, хаос і загрозу. Тому Ярослав Івашкевич у вірші *Європа* звертався до внутрішніх ознак образу міста, наголошуючи на загибелі природи:

*„Za ciasno nam. Rzeki nasze wysychają
I stają się coraz płytsze, zmieniają się w stęchłe kałuże;
Fabryczne miasta rosną, na łąkach kopanie torfu,
Zamiast wysokich topoli dymią czarniawe kominy.
Kazano nam wielbić ulice, czcić beton, żelazo i kamień;
Mówią nam: mosty spiętrzone są wyższe od wszystkich idei”*
[7, с. 39]

Часто образи лірики скамандритів мають метонімічний характер – тротуари, що символізують місто, неотесаний камінь як знак свободи чи обтесаний камінь – символ неволі [5, с. 142]. Міф міста в творчості скамандритів із самого початку є міфом деградованим, позбавленим трансценденції на універсальному міфологічному тлі. Відомий заклик Вежинського „Поезіє, на вулицю!” не прославляє міста як такого, а проповідує демократизацію містечтва і суспільного життя на шляху до глобалізації, відкриваючи в людській історії цілком нові, досі небачені горизонти. Тому у вірші, з якого походить відома цитата („Героїка”), поет відсилає читача до таких переломних подій, як Французька революція чи нові географічні відкриття, що поєднують різні культури. Віра в „необмежені можливості людської культурної експансії” не означає, що простір міста „стає домом”, а цивілізаційний прогрес (як розвиток міських агломерацій, так і розвиток суспільства в цілому) має неоднозначні інтерпретації, не обов’язково позитивні [8, с. 153]. Ми погоджуємося з думкою Барбари Сенкевич, що рання поезія скамандритів була своєрідною культурною політикою, яка мала на меті перебудову ментальності поляків: відмову від національного

страдництва і сприйняття життя у всіх його вимірах і проявах. Вони прагнули таким чином залучити все польське суспільство до змін у свідомості та цивілізації, які відбувалися в середовищі Заходу з властивою для нього західноєвропейською культурою, активно протиставитися польському „цивілізаційному комплексу”. І скамандрити, і футуристи важливу роль у цьому процесі відводили поезії: демократичній, активаційній, віталістичній, оптимістичній, яка вписувалася в парадигму „міської поезії”, що реалізовувала прозаїчну поетику щоденності та конкретики [8, с. 150].

Глибший контекст цієї поезії підтверджує те, що скамандрити не мали сумнівів, застережень чи побоювань щодо нової візії не тільки Польщі, а й цілого світу. Прикладом можуть слугувати „Октостихи” Ярослава Івашкевича, в якому зауважуємо екзистенціальний страх, породжений почуттям власної незначимості і випадковості перед обличчям космічних сил. При цьому поет виступає як самотній, розгублений волоцюга, який даремно пробує знайти відповіді на найважливіші питання:

*„Pójdę przez odmłodzone po łąkach badyle,
Obłądnie wirująca, niebieska kometa,*

*Jak łowca, co w lwe sieci ułowi motyle,
Miast wielkiej tajemnicy posiadłszy – sekreta” [5, с. 299]*

Юначі, певною мірою придумані ностальгія та смуток промиання, приховані у цих віршах, пов’язані із зрілою, справжньою а не стилізованою спробою зрозуміння і пізнання найглибшої суті буття.

Індивідуальні міфи поетів-скамандритів вибудовані на метафізичній символіці природи, оснований на образах стихій, глибоко закорінених у культурній традиції. Посереднім образом, який поєднує природу і цивілізацію, є сад із його безпечним простором чи міський парк, який асоціюється із первісним загубленим раєм, трансцендентним місцем щастя і духовної повноти. Саме цей простір для скамандритів став місцем пантеїстичної

радості, бо лише гармонія в природі гарантує мудрий розвиток всесвіту і його доцільність. Там нічого і ніхто людині не загрожує, на чому наголошував Казимеж Вежинський у вірші „Гримить!” [7, с. 41]. Найдосконалішим проявом Абсолюту для представників скамандритського руху була людина (передусім поет) і його творіння (поезія) [9].

У скамандритській ліриці знаходимо образ саду як простору щастя, навіть якщо на його тлі відбувається любовна суперечка („Суперечка” Яна Лехоня). Він відображає космічний лад, який очищає і обдаровує спокоєм.

*„Patrz, księżyc nad jezioro zza chmury wypływa,
W milczeniu stoi ogród jak mkekiem oblany.
I tylko czasem, z trzaskiem pękają kasztany.
Wsluchujmy się w tę ziemię; jest chyba szczęśliwa.*

*W akacje płynie fala zimnego przewiewu –
Ach! niechaj nas przepływa, ach! niechaj w nas wieje
I niechaj nas oczyszcza, jak z liści aleje –
Nas, ślepych na miłość, pobladłych od gniewu” [5, с. 524]*

Найбільші поетичні відкриття скамандритів (конкретність, сенсуалізм, щоденність) у категоріях міфологічного мислення реалізуються у їхній поезії не лише у звертанні до приватності і поточності, простоти мови, щоденного буття, а також у межах сфери пізнання – у поєднанні логіки з інтуїцією. В аркадійському міфі, до якого на початку творчості зверталися представники скамандритського спрямування, таким чином відкрито евангельську символіку повноти. Вона була виражена не так, як у Лесьмяна, який пропонував повернутися до стадії первісної людини, а на тій стадії людського розвитку, коли особистість здатна завдяки самосвідомості побачити і оцінити себе і світ. Саме так необхідно розуміти нову поетичну роль і концепцію, запропоновану скамандритами. Відкриття власної індивідуальності допомагає

дистанціюватися від зла, нещастя і загроз, – стверджували молоді автори „Скамандра”, – поєднати особисте з універсальним, що дає відчуття приналежності до великої людської спільноти.

Таким чином, попри всі відмінності в поезії скамандритів на різних етапах її еволюції в часи Міжвоєнного двадцятиліття, спільним знаменником із самого початку було переконання, що всі ідеї в кінцевому результаті приводять до особистості, яка постійно шукає свого місця в універсальному просторі світу і кожного разу знаходить його в круговерті екзистенції, а не в короткотривалому просторі уявлень і міфів, які покривають цивілізацію та історію своїми примарними міражами. Ця перевага міфу індивідуального над міфом традиційним (збірним) у скамандритів залишається визначником вибору засобів художнього відтворення дійсності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Dybciak K. *Wstęp* / K. Wierzyński, *Wybór poezji*, Wrocław; Warszawa; Kraków: Zakł. Narodowy im. Ossolińskich, 1991. [LXX], 552 s.
2. *Historia literatury polskiej w zarysie*, Red. M. Stępnia i A. Wilkonia, T. 2, Warszawa 1989. 380 s.
3. Lechoń J. *Poezje / Jan Lechoń*; oprac. Roman Loth, Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk; Łódź: Zakł. Narodowy im. Ossolińskich, 1990. 240 s.
4. Maciąg W. *Dwudziestolecie międzywojenne // Okresy literackie*, Red. J. Majdy, Warszawa 1990. 381 s.
5. Marx J. *Skamadryci: Julian Tuwim, Kazimierz Wierzyński, Jarosław Iwaszkiewicz, Antoni Słonimski, Jan Lechoń, Stanisław Baliński*, Warszawa 1993. 637 s.
6. Nowaczyński A. «Skamander polyska, wiślaną światłąc falą...», „Skamander” 1921, nr 7-9.
7. *Skamander. Reinterpretacje* / pod red. Macieja Tramera i Agnieszki Wójtowicz, T. 11, Katowice 2015. 399 s.
8. *Skamander. Studia z zagadnień poetyki i socjologii form poetyckich* / pod red. I. Opackiego, T. 1, Katowice 1978. 247 s.
9. *Skamander. Studia z zagadnień poetyki i socjologii form poetyckich* / pod red. I. Opackiego, T. 2, Katowice 1982. 163 s.

REFERENCES

1. Dybciak K. *Introduction [Wstęp]* / K. Wierzyński, *Choosing poetry [Wybór poezji]*, Wrocław; Warsaw; Krakow: Zakł. National them. Ossoliński, 1991. [LXX], 552 p.
2. *A history of Polish literature in outline [Historia literatury polskiej w zarysie]*, Red. M. Stępnia and A. Wilkonia, Vol. 2, Warsaw 1989. 380 p.
3. Lechoń J. *Poezje [Poezje]* / Jan Lechoń; comp. Roman Loth, Wrocław; Warsaw; Cracow; Gdansk; Łódź: Zakł. National them. Ossoliński, 1990. 240 p.
4. Maciąg W. *Interwar period [Dwudziestolecie międzywojenne]* // *Czasy literackie*, Red. J. Majdy, Warsaw 1990. 381 p.
5. Marx J. *Skamadryci: Julian Tuwim, Kazimierz Wierzyński, Jarosław Iwaszkiewicz, Antoni Słonimski, Jan Lechoń, Stanisław Baliński* [Skamadryci: Julian Tuwim, Kazimierz Wierzyński, Jarosław Iwaszkiewicz, Antoni Słonimski, Jan Lechoń, Stanisław Baliński], Warsaw 1993. 637 p.
6. Nowaczyński A. «Skamander polyska, shining on the Vistula wave ...» [*«Skamander polyska, wiślaną świetląc falą...»*], "Skamander" 1921, No. 7-9.
7. Scamander. *Reinterpretacje [Skamander. Reinterpretacje]* / edited by Maciej Tramer and Agnieszka Wójtowicz, T. 11, Katowice 2015. 399 p.
8. Scamander. *Studies in the issues of poetics and sociology of poetic forms [Skamander. Studia z zagadnień poetyki i socjologii form poetyckich]* / edited by I. Opacki, Vol. 1, Katowice 1978. 247 p.
9. Scamander. *Studies in the issues of poetics and sociology of poetic forms [Skamander. Studia z zagadnień poetyki i socjologii form poetyckich]* / edited by I. Opacki, Vol. 2, Katowice 1978. 163 p.